

Список використаних джерел

1. Пожидаева Т.А. Детерминированный факторный анализ финансового состояния / Т.А. Пожидаева // Современная экономика: проблемы и решения – 2010. – №5(5). – С. 100–112.

2. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. пос. / Г.В. Савицька. – К.: Знання, 2004. – 654 с.

3. Сорокин М. Ликвидность: основные зависимости и факторный анализ / Сорокин М. // Бизнес-Информ, 1998. – №19. – С. 63–68.

УДК 658:65.012.8

Т.Е. БЕЛЯЛОВ,
к.е.н., доцент кафедри фінансів, Київський національний університет технологій та дизайну,
А.Ф. ГУРЕВИЧ,
студент кафедри фінансів, Київський національний університет технологій та дизайну

Механізми протидії зовнішнім загрозам економічній безпеці підприємства

У статті досліджено сутність і види загроз економічній безпеці підприємства та розглянуто механізми протидії зовнішнім загрозам підприємства.

Ключові слова: загроза, фінансово-економічна безпека, підприємство, рейдерство, служба економічної безпеки.

Т.Е. БЕЛЯЛОВ,
к.э.н., доцент кафедры финансов, Киевский национальный университет технологий и дизайна,
А.Ф. ГУРЕВИЧ,
студент кафедры финансов, Киевский национальный университет технологий и дизайна

Механизмы противодействия внешним угрозам экономической безопасности предприятия

В статье исследована суть и виды угроз экономической безопасности предприятия, рассмотрены механизмы противодействия внешним угрозам предприятия.

Ключевые слова: угроза, финансово-экономическая безопасность предприятия, рейдерство, служба экономической безопасности.

T.E. BELIALOVA,
C. E.S Associate Professor of Finance, Kyiv National University of Technologies and Design,
A.F. HUREVYCH,
a student at the Department of Finance, Kyiv National University of Technologies and Design

Mechanisms to counteract external threats to the economic security of enterprises

This article explores the nature and types of threats to economic security company, and the mechanisms to counter external threats to the enterprise.

Keywords: danger of financial economic security, enterprise raid, economic security service.

Постановка проблеми. Поняття економічної безпеки підприємства нерозривно пов'язане з поняттям загрози. Для того щоб здійснювати ефективно управління економічною безпекою, запобігти і попередити наслідки, які можуть спричинити зовнішні загрози, необхідно володіти повною інформацією про загрози останній, як реальні, так і потенційні. А це, своєю чергою, неможливе без чіткого розуміння сутності загрози економічній безпеці підприємства і механізмів протидії їм. Крім того, таких загроз і механізмів їх подолання може бути дуже велика кількість, причому, різноманітних за багатьма параметрами. Тому є актуальною їх класифікація за найсуттєвішими ознаками.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Питанню дослідження загроз фінансовій безпеці підприємства у науковій літературі приділено багато уваги. Зокрема, його розглядали такі науковці, як І.А. Бланк, І.П. Вознюк, К.С. Горячева, М.М. Єрмошенко, Н.О. Микитюк, В.В. Орлова, О.М. Підхонний, О.Л. Пластун і ін. Проте єдиного бачення як щодо визначення сутності загрози фінансово економічної безпеці підприємства, так і стосовно механізмів запобігання загроз на сьогоднішній день немає.

Метою статті є дослідження сутності поняття загрози економічній безпеці підприємства та механізмів протидії цим загрозам, здійснення їх типології за найсуттєвішими ознаками, а також визначення загроз, спільних для більшості сучасних підприємств, у тому числі українських.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні в науковій літературі немає єдиного бачення сутності загрози економічній безпеці підприємства. Вчені О.М. Підхонний, Н.О. Микитюк та І.П. Вознюк зазначають, що не будь-які дії, що можуть мати негативні наслідки, слід вважати загрозами, а лише ті, що передбачають порушення законодавчих норм певної галузі права і зумовлюють певну відповідальність осіб, які це здійснюють. Не можемо погодитися з таким твердженням, оскільки загроза не завжди генерується шляхом протиправної діяльності. Наприклад, підвищення кредитної ставки може стати загрозою фінансовій безпеці суб'єкта підприємництва, але це не є порушенням законодавчих норм і не тягне за собою відповідальність певних осіб.

Р.А. Слав'юк вважав – будь-який конфлікт цілей із зовнішнім середовищем або внутрішньою структурою й алгоритмами функціонування.

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

А П.І. Орлов – такий розвиток подій, дія (бездіяльність), у результаті яких з'являється ймовірність порушення нормального функціонування підприємства та недосягнення ним своїх цілей

За О.Л. Пластуном, «основними загрозами фінансовій безпеці суб'єктів підприємництва є недостатній рівень контролю за ризиками та неефективна діяльність суб'єктів підприємництва». З цим також не можна повністю погодитися, оскільки існують також ризики, які, реалізуючись, перетворюються у реальні загрози фінансово економічній безпеці підприємства, незважаючи на усі застосовані заходи, спрямовані на запобігання цьому.

На нашу думку, найбільш вдале визначення загрози фінансовій безпеці підприємства було дано М.М. Єрмошенком і К.С. Горячевою, згідно з яким під нею слід розуміти наявне чи потенційно можливе явище або чинник, яке створює небезпеку для реалізації фінансових інтересів підприємства. Виділяють такі основні небезпеки і загрози фінансовій безпеці підприємства:

- скуповування акцій, боргів підприємства небажаними партнерами;
- наявність значних фінансових зобов'язань у підприємства (як великої величини позичкових засобів, так і великих заборгованостей контрагентів перед підприємством);
- низький рівень розвитку ринків капіталу та їхньої інфраструктури;
- недостатньо розвинута правова система захисту прав інвесторів і виконання законодавства;
- криза грошової і фінансово-кредитної систем;
- недосконалість механізмів формування економічної політики держави;
- високий рівень волатильності валютного ринку;
- високі відсоткові ставки за кредитами комерційних банків

Також при розгляді зовнішніх загроз фінансово економічній безпеці підприємств особливу увагу слід приділити ризикам недружніх поглинань – так званому рейдерству. Для того щоб зрозуміти й осмислити всі небезпеки, які рейдерство представляє для розвитку корпоративного сектору економіки, необхідно визначити саму сутність рейдерства. Почати необхідно з витоків – з того, що означає поняття «рейдерство». Для цього звернемося до його первинного, західного визначення. На Заході рейдерством називають ситуацію, в якій одна компанія намагається заволодіти іншою компанією без схвалення цього дирекцією компанії–мети, тобто відбувається поглинання компанії проти волі її керівництва і ради директорів. «Рейдер» (у класичному визначенні) – суб'єкт, який, вживаючи заходів з поглинання чужої компанії, не порушує закон, а лише діє всупереч волі її керівництва та контролюючих акціонерів.

Якщо розглядати конкретно сучасні українські реалії, можна виділити такі зовнішні загрози економічно фінансовій безпеці підприємств:

- нестабільна політична ситуація;
- корумпованість державного апарату та бюрократія;
- значний податковий тиск;
- «процвітання» рейдерства в Україні;
- непривабливий інвестиційний клімат в Україні;
- неможливість відстежувати політику конкурентів, оскільки велика частка знаходиться в тіні;
- нестабільність та недосконалість законодавства;

– нестабільність валютного курсу;

За рівнем ймовірності слід виділяти загрози з низьким, середнім, високим рівнями та загрози, ймовірність реалізації яких визначити неможливо. Рівні ймовірності визначаються експертним шляхом. Залежно від розміру можливого збитку загрози фінансовій безпеці поділяють на загрози з допустимим, критичним і катастрофічним розміром збитку, що для кожного підприємства визначаються індивідуально.

За характером можливого збитку внаслідок реалізації загрози останні поділяються на загрози прямого збитку (коли підприємство має реальні фінансові втрати) та загрози упущеної вигоди.

Залежно від характеру походження загрози фінансовій безпеці суб'єкта підприємництва поділяють на об'єктивні (незалежні від волі людини, як з боку підприємства, так і з боку його зовнішнього середовища) та суб'єктивні, які, своєю чергою, поділяються на навмисні та ненавмисні.

Залежно від часового періоду існування та впливу на фінансову безпеку суб'єкта підприємництва загрози поділяють поточні (до 1 року) та довгострокові (1 рік і більше).

Важливого значення при виявленні потенційних можливостей та загроз для підприємств набуває використання SWOT-аналізу. SWOT-аналіз – це аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища організації. Аналізу підлягають сильні, слабкі сторони внутрішнього середовища, а також можливості і загрози зовнішнього середовища організації. Методологія SWOT-аналізу передбачає спочатку виявлення сильних і слабких сторін, можливостей і загроз, після цього встановлення зв'язків між ними, які в подальшому можуть бути використані для формування стратегії організації. В процесі аналізу на кожному етапі здійснюють оцінку факторів, розробляють показники сучасного стану мікро- і макросередовища підприємства і складають SWOT-матрицю. В результаті проведеного дослідження мають бути виявлені і ранжовані стратегічні проблеми та розроблено стратегічна програма розвитку підприємства.

Основними методами боротьби з рейдерством є:

- концентрація акціонерного капіталу або викуп частки в учасників, які не беруть участі в діяльності підприємства; постійний нагляд за змінами у складі акціонерів;
- визначення правового статусу власності, здійснення переоцінки майна. В умовах значного ризику буде корисною структуризація власності з використання дочірніх структур, створення штучної заборгованості підприємства і передача нерухомості та інших активів у позичку під кредитування;
- недопущення виникнення та прострочення кредиторської заборгованості;
- удосконалення роботи менеджменту та персоналу (недопущення конфліктних ситуацій, протиправного звільнення працівників тощо);
- підвищення культури суб'єктів господарювання (прозорі конкурентні відносини, підтримання ділової репутації тощо);
- використання в службі економічної безпеки способів і методів конкурентної розвідки;
- залучення громадськості й засобів масової інформації до боротьби з рейдерством.

Середовище, в якому працює підприємство, потребує постійної роботи управлінського персоналу над удосконален-

ням рішень щодо забезпечення його економічної безпеки. Одним із напрямів цього процесу є організація системи безпеки на підприємстві. У зв'язку з цим усі підприємства створюють власні або використовують міжвідомчі служби безпеки. Орган, який повинен в оперативному режимі проводити моніторинг фінансової безпеки, оперативно реагувати на зміну ситуації, регулярно готувати документи директорів і раді директорів для ухвалення рішень по тих або інших проблемах і контролювати їх виконання, – це служба фінансової безпеки підприємства.

У структурі типових служб безпеки мають обов'язково бути підрозділи, до функцій яких входять такі елементи системи безпеки, як:

- розвідка, контррозвідка з економічних та інших питань;
- внутрішня безпека, режим діловодства, моніторинг факторів ризику;
- фізична безпека персоналу;
- технічна безпека, до якої входять: робота охоронно-технічного обладнання; захист засобів зв'язку, комп'ютерних систем та інших комунікаційних мереж;
- інформаційно-аналітична робота;
- та інші.

Тобто з метою своєчасного виявлення загроз діяльності підприємств важливою є наявність власних структур безпеки, які б попереджали можливі небезпеки та вчасно їх ліквідували.

Служба (відділ) економічної безпеки підприємства – це спеціальний підрозділ, що входить до складу організаційної структури, діяльність якого спрямована на формування належного рівня економічної безпеки та нейтралізацію основних загроз, що можуть очікувати на підприємство в процесі здійснення його виробничо-господарської діяльності.

Головні функції, які виконує служба економічної безпеки, такі:

- охорона (виконує наймане підприємство);
- захист комерційної інформації від несанкціонованого доступу;
- упровадження спеціальних інформаційних систем для протидії одержання комерційних таємниць;
- виявлення та нейтралізація можливих каналів витоку конфіденційної інформації в процесі виробничої діяльності.

До складу такого відділу зазвичай входять економіст, юрист, ризик-менеджер, технолог, маркетолог, програміст та інші фахівці за специфікою функціонування підприємства.

Висновки

Таким чином, під загрозою економічної безпеки підприємства слід розуміти наявне чи потенційно можливе явище або чинник, яке створює небезпеку для реалізації фінансових інтересів підприємства. Всю сукупність даних загроз можна класифікувати за найсуттєвішими ознаками, такими як джерело та рівень ймовірності виникнення, характер і розмір можливого збитку, вид діяльності підприємства, часовий період, характер походження, можливість прогнозування. Зовнішні загрози є небезпечними в силу труднощів їх та неможливості усунення власними силами. Але при умілому керівництві можливо розробити механізми протидії зовнішнім загрозам та забезпечити захист хоча б від загроз на які можна вплинути.

Управління економічною безпекою підприємства – це процес цілеспрямованого впливу на соціально-технічну, економічну та фінансову системи підприємства, який дає змогу уникнути зовнішніх загроз та протистояти внутрішнім чинникам дезорганізації за допомогою наявних ресурсів, підприємницьких здібностей менеджерів, а також структурної організації та зв'язків менеджменту.

Головною метою управління економічною безпекою підприємства є забезпечення найефективнішого функціонування, найпродуктивнішої роботи операційної системи та економічного використання ресурсів, забезпечення певного рівня трудового життя персоналу та якості господарських процесів підприємства, а також постійного кумулятивного нарощування наявного потенціалу та його стабільного розвитку

Система економічної безпеки підприємства – це структурований комплекс стратегічних, тактичних та оперативних заходів, спрямованих на захищеність підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз та на формування унікальних здатностей протистояти їм в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Аніловська, Г.Я. До питання фінансової безпеки підприємства при залученні капіталу [Текст] / Г.Я. Аніловська, Н.С. Марушко // Науковий вісник НЛТУ України. Серія: Економіка, планування управління галузі. – 2009. – Вип. 19.4. – С. 114–122.
2. Бурцев В.В. Факторы финансовой безопасности России [Текст] / В.В. Бурцев // Менеджмент в России и за рубежом. – 2001. – №1. – С. 55–69.
3. Ермошенко М.М. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство [Текст]: наукова монографія / М.М. Ермошенко, К.С. Горячева; Нац. академія управління. – К.: НАУ, 2010. – 232 с.
4. Кириченко О.А. Вплив інфляційних процесів на фінансову безпеку підприємства [Текст] / О.А. Кириченко, Ю.Г. Кім // Економіка та держава. – 2009. – №1. – С. 13–17.
5. Кириченко О.А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання [Текст]: монографія / О.А. Кириченко, В.С. Сідак та ін. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2008. – 403 с.
6. Лоханова Н. Система управління станом економічної безпеки підприємства: проблемні питання, концепція розвитку [Текст] / Н. Лоханова // Економіст. – 2005. – №2. – С. 52–56.
7. Орлов П.І. Основи економічної безпеки фірми [Текст] / П.І. Орлов. – Х.: Прометей-Прес, 2004. – 284 с.
8. Орлова В.В. Ідентифікація загроз фінансовій безпеці підприємства [Текст] / В.В. Орлова // Науковий вісник НЛТУ України. Серія: Економіка, планування і управління галузі. – 2011. – Вип. 21.13. – С. 267–273.
9. Підхонний О.М. Типологія загроз фінансовій безпеці суб'єктів підприємницької діяльності [Текст] / О.М. Підхонний, Н.О. Микитюк, І.П. Вознюк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка»: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2007. – №605. – С. 119–123.
10. Пластун О.Л. Розвиток системи фінансової безпеки суб'єктів підприємництва сфери матеріального виробництва [Текст]: дис. на здоб. наук. ступеня к.е.н.: спец. 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / О.Л. Пластун; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2007. – 250 с.

11. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств [Текст]: навчальний посібник / Р.А. Слав'юк. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 406 с.

12. Арефєва О.В. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки // Актуальні проблеми економіки, 2009. – №1. – 2009. – С. 98–103.

13. Аналітична довідка: Матеріали Комітетських слухань Верховної Ради України «Шляхи подолання рейдерства: удосконалення законодавства та посилення реагування правоохоронних органів на протиправні дії його організаторів і виконавців». – К.: Міжвідом.

наук.–дослід. центр з пробл. боротьби з організованою злочинністю при РНБО, 2008. – 127 с.

14. Український бухгалтерський тижневик «Дебет Кредит» [Електрон. ресурс]: Школа бухгалтера. Урок 40 (липень 2010). – №27. – Режим доступу до журналу: <http://www.dtk.com.ua/school/ukr/2003/27/27sc10.html>

15. Економічні та організаційні засади забезпечення фінансової безпеки підприємства: Препринт наукової доповіді / М.М. Ермошенко, К.С. Горячева, А.М. Ашуев; За наук. ред. М.М. Ермошенка; Нац. академія управління. – К.: Нац. академія управління, 2005. – 77 с.

УДК: 339.138: 658.8

Г.Я. СТУДІНСЬКА,
к.е.н.,

Теоретико–методологічні підходи до моделювання бренда

Економічний потенціал бренда став безперечним доказом необхідності його створення та просування в умовах жорсткої ринкової конкуренції. Формування, ефективне управління, оцінка капіталу бренда вимагають його моделювання, що обумовлює актуальність та практичність цього процесу. Простежений історичний процес моделювання бренда, проаналізовані методичні підходи до його класифікації, запропонована модель Human Brand.

Ключові слова: моделювання бренда, управління брендом, оцінка капіталу бренда.

Г.Я. СТУДИНСКАЯ,
к.э.н.

Теоретико–методологические подходы к моделированию бренда

Экономический потенциал бренда стал безоговорочным доказательством необходимости его создания и продвижения в условиях жесткой рыночной конкуренции. Формирование, эффективное управление, оценка капитала бренда нуждаются в его моделировании, что обуславливает актуальность и практичность этого процесса. Прослежен исторический процесс моделирования бренда, проанализированы методические подходы к его классификации, предложена модель Human Brand.

Ключевые слова: моделирование бренда, управление брендом, оценка капитала бренда.

G. STUDINSKA,
PhD in economics

Theoretical and methodological approaches to modeling the brand

Economic potential of the brand became indisputable proof of the need for its development and promotion in a highly competitive market. Formation, effective management, valuation of brand equity requires its modelling, that explicate the relevance and practicality of this process. Traced the historical process simulation brand, analyzed methodological approaches to its classification, proposed model Human Brand.

Keywords: modelling the brand, brand management, evaluation of brand equity.

Постановка проблеми. XXI століття – це століття незліченної кількості подібних товарів, тому головне призначення сучасного бренда – допомогти споживачеві ідентифікувати та зробити вибір, який задовольнить його інтегровані потреби. Запропонований методологічний підхід передбачає, що створюючи бренд сьогодні, виробнику необхідно враховувати: вибір бренду здійснюватиметься у майбутньому, тож потрібно виявити особливості майбутніх потреб, очікування споживача. Моделювання цієї ретрансляції на споживачів допомагає забезпечити на стадії створення бренду необхідне асоціативне сприйняття товару споживачем у майбутньому, що є першою передумовою вибору та побудови моделі бренду. Другою передумовою є необхідність ефективного управління брендом, що сприятиме його просуванню та розвитку. Оцінка бренду, що впливає на величину капіталу бренду, є третьою передумовою. Перелічені передумови, які можливо розглядати як класифікаційні ознаки існуючих моделей бренду, обумовлюють актуальність та практичну значимість процесу моделювання бренду.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Процес моделювання бренду вивчався протягом століття відомими брендологами: Д. Аакером, Т. Гедом, Я. Елвудом, Ж.–Н. Капферером, В. Перція, Л. Мамлеєвою, М. Васильєвою, О. Надєїним, О. Зозульовим, Ю. Нестеровою, А. Длігачем.

Метою статті є визначення теоретико–методологічних підходів до формування авторського бачення моделі сучасного бренду на підставі проведення аналізу існуючих моделей, їх ранжирування та класифікації.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до поставленої мети визначено такі основні завдання: 1) розглянути еволюцію процесу моделювання бренду, 2) провести порівняльний аналіз класифікаційних напрямків моделювання бренду; 3) запропонувати власну модель сучасного бренду.

Процес моделювання бренду, ранжирування моделей за місцем та часом виникнення, авторством, кількістю концептів та призначенням стисло представлений у вигляді таблиці.

Моделювання бренду дозволяє об'єднати всі компоненти в єдине ціле, де кожен елемент невіддільний від всієї моделі